

SLACHTA MARGIT NEMZETI SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

**SIKET JELNYELVI TOLMÁCS
SZOCIÁLIS ÁGAZATI KÉPZÉS
KÖZPONTI SZÓBELI TÉTELSORA**

Jóváhagyta:

Csizi Péter

szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár

Kiadva:

2023. 05. 26.

1. tétel

A hallássérülés orvosi megközelítése, audiológiai ismeretek

Mutassa be az “Audiológia” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- A fül anatómiája, működése, élettani szerepe
- A hallásvesztés okai, fokozatai
- A nagyothallás és siketség definíciói és orvosi kritériumai
- A korai felismerés fontossága, a siketség genetikai tényezői
- A cochleáris implantátum
- Audiológiai szűrővizsgálatok és audiogram értékelése
- A hallókészülékek típusai
- Saját és sorstársi példák alapján indokolja a korai felismerés fontosságát a nyelvelsajátítás szempontjából!

2. tétel

A hallássérültek közösségének szociológiai szempontú bemutatása, a hallássérülés pszichológiai vonatkozásai

Mutassa be a “Pszichológiai alapismeretek, hallássérülés pszichológiája”, a “Hallássérültek a munkaerőpiacon”, “Deaf Studies” és a “Szociológiai alapismeretek, kisebbségsszociológia” tantárgyak során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- A hallássérült közösség szociológiai, demográfiai jellemzői, a hallássérült közösség összetétele
- A közösségen belüli csoportok jellemzői, iskolázottságuk, munkaerőpiaci helyzetük
- A hallássérülés szerepe az egyén kognitív fejlődésében, személyiségfejlődésében, a megismerési folyamatokban, tanulási nehézségek
- Habilitáció, rehabilitáció fogalma, szemléletbeli különbségek
- Stigma, előítélet, szociális kirekesztődés
- Énvédő mechanizmusok
- A szociális ellátórendszer, szakszolgálatok
- Meglátása szerint milyen eszközökkel lehet hatékonyan elősegíteni a hallássérültek integrációját, növelni az iskolázottsági és foglalkoztatási szintjüket?

3. tétel

A siketek közösségeinek történelme, érdekképviselői szervezetei, siket személyek oktatása régen és most

Mutassa be a “Deaf Studies” és “Hallássérültek hazai és nemzetközi szervezetei” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- A siket közösség kialakulásának története, siket közösségek a történeti forrásokban
- A siketek oktatásának története, siket iskolák megalakulása, uralkodó oktatási módszerek az egyes korszakokban, és azok nyelvelsajátításra gyakorolt hatása
- A siketoktatás mai helyzete, az alkalmazott módszerek, gyakorlatok, bilingvális oktatás
- Mit gondol, miért fontos a siket gyerekek szempontjából, hogy legyenek siket tanárok?
- Mutassa be jelenünk legjelentősebb hazai és nemzetközi szervezeteit a hallássérültek érdekképviselőinek területén! A megismert érdekképviselői szervezetek törekvéseit tekintve, milyen azonosságokat, hasonlóságokat tapasztal?

4. tétel

A jelnyelvhasználat szociolingvisztikája, hallássérültek nyelvelsajátítása

Mutassa be az “Alkalmazott nyelvészeti ismeretek (neuro-, pszichoszociolingvisztika)” és a “Nyelvi sokszínűség a hallássérültek közösségében” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Nyelvelsajátítás (különös tekintettel a siket gyermekekre)
- A siketek kétnyelvűsége
- Nyelv és identitás, nyelvi attitűdök
- Nyelvelsajátítás és nyelvi szocializáció
- Nyelvi repertoár és nyelvi változatosság
- Nyelvi sokféleség
- Mutassa be, hogy tapasztalatai szerint jelnyelvi tolmácsként egy ismeretlen siket ügyfél esetén, hogyan tudja leghatékonyabban felmérni az ügyfél nyelvhasználati sajátosságait (nyelvi szint, nyelvi kód stb.) és hogyan tud alkalmazkodni hozzá?

5. tétel

A siketkultúra jellemzői, a siket személyek identitását alakító közösségi tényezők

Mutassa be a “Deaf Studies” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- A siket kultúra meghatározása, elemeinek bemutatása
- A siket kultúra jellemzői, az eltérő szemléletmód, életmódbeli jellegzetességek, sajátos viselkedési formák bemutatása
- Alapfogalmak: deaf gain, siket identitás
- A kollektív tudás átadásának formái, történetmesélés, művészi formák, kulturális minták, viselkedési, társalgási szabályok
- Mutassa be tapasztalatai szerint mi jellemző a siketek kultúrafogyasztási szokásaira! Milyen számukra hozzáférhető kulturális tartalmak vannak? Milyen akadálymentesítési eljárásokat részesítenek előnyben a művészet/kultúra világában?

6. tétel

Hallássérültekkel kapcsolatos jogszabályok

Mutassa be a “Hallássérültekkel kapcsolatos jogszabályok ismerete” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- A magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló 2009. évi CXXV. törvény
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény
- Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXXV. törvény
- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény
- A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény
- A Fogyatékos Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény
- Meglátása szerint hogyan lehetne fejleszteni a siket személyek jogtudatosságát?

7. tétel

Különbségek a hangzó és a jelnyelvek szerkezetében

Mutassa be a “Jelnyelvészet” tantárgyak során szerzett ismereteit a címben megjelölt témában az alábbi elemzési szempontok alapján (elsősorban azokra a jelenségekre fókuszáljon, amelyek „különlegesek” a hangzó nyelvekhez képest, amelynek alapját a vizualitás és az eltérő artikulációs bázis adja):

- Fonológiai szint (fonémák a jelnyelvben, a kerémák főbb típusai)
- Lexikai szint (speciális jelnyelvi szófajok)
- Morfológiai szint (szókapcsolatok sajátosságai, helyviszonyok, birtokviszony stb. kifejezése)
- Mondattani szint (mondatszerkesztési szabályok a jelnyelvben)
- A mimika szerepe
- Fordítási gyakorlatai során mely grammatikai jelenségek jelentették a legnagyobb fordítási kihívásokat? Milyen megoldásokat alkalmazott ezekben az esetekben?

8. tétel

Jelnyelvészeti ismeretek

Mutassa be a “Jelnyelvészet” tantárgyak során szerzett ismereteit a címben megjelölt témában az alábbi elemzési szempontok alapján:

- Időviszonyok
- Névmásrendszer, térindexek használata
- Ikonikus jelek és metaforák
- Idiómák és “siketes” jelek
- Fordítási gyakorlatai során milyen nehézségekkel találkozott az ikonikus jelek, metaforák, siketes jelek, idiómák fordítása kapcsán? Milyen megoldásokat alkalmazott ezeknél?
- Mutasson pár példát szólások, közmondások jelnyelvi fordítására!

9. tétel

A fordítás elmélete és gyakorlata

Mutassa be a “Fordításelmélet”, “Fordítási gyakorlat”, “Írásbeli szövegalkotás” és “Feliratkészítés” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Fordítási szituáció tényezői, forrásnyelv, célnyelv
- Kódkeverés, kódváltás
- Kulturális megfeleltetés
- Írott szövegtípusok bemutatása
- A szöveg értelemszerkezetét és stílusát kialakító tényezők
- Szövegbeli kapcsolatok jelölése, könnyen érthető szöveg létrehozása
- A jól követhető feliratozás tartalmi és formai jellemzői
- Siket tolmácsok jellemző feladatai ezen a téren

10. tétel

A jelnyelvi tolmácsolás elméleti ismeretei

Mutassa be a “Jelnyelvi tolmácsolás elmélete” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- A jelnyelvi tolmácsolás folyamatának sajátosságai
- A jelnyelvi tolmácsolás területei
- A jelnyelvi tolmácsolás típusai
- A jelnyelvi tolmácsolás irányai
- A jelnyelvi tolmácsolás műfajai
- Jelnyelvi tolmácsolási szituáció tényezői (nyelvi kód, elhelyezkedés, egyéb körülmények)
- A jelnyelvi tolmácsolás fizikai és pszichés feltételei
- Jelnyelvi tolmácsoláshoz szükséges kompetenciák
- Hogy látja, a képzés során milyen kompetenciái fejlődtek leginkább, ami segíti a leendő szakmájában?

11. tétel

A siket jelnyelvi tolmácsok munkája, és annak etikai vonatkozásai

Mutassa be a “Bevezetés a siket jelnyelvi tolmácsok munkájába” és a “Siket jelnyelvi tolmácsok etikája” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbiak szerint:

- Jelnyelvi tolmácsolásra vonatkozó érvényben lévő etikai szabályok (hazai és nemzetközi szakmai szervezetek etikai kódexei)
- Tolmácsszerepek, határtartási szempontok
- A jelnyelvi tolmácsolás etikai alapelvei, alapelvek mérlegelése a dilemmás helyzetekben
- Tolmácsolási helyzetekben kívánatos viselkedés, magatartás, normatív üzenetek hatása
- A tanult esetelemzési keretrendszer (Demand-Control Schema) lényegének ismertetése
- Mutassa be, hogy milyen szituációkban és hogyan dolgozik egy siket jelnyelvi tolmács! Milyen együttműködési igények merül(het)nek fel munkavégzése során?
- Személyes vagy sorstársi tapasztalatai alapján milyen szituációkban/területeken látja legnagyobb szükségét a siket jelnyelvi tolmácsok közreműködésének?

12. tétel

Tolmácsszolgálatok működése, finanszírozása, munkavállalás jelnyelvi tolmácsként

Mutassa be a “Jelnyelvi tolmácsszolgálatok működése” és a “Munkavállalás siket jelnyelvi tolmácsként” tantárgyak során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Hazánkban működő jelnyelvi tolmácsszolgálatok
- A tolmácsszolgálatok működéséhez szükséges személyi feltételek
- A tolmácsszolgáltatás finanszírozásának forrásai
- A jelnyelvi tolmácsok munkavállalásának formái, feltételei
- Szervezési/adminisztratív teendők egy tolmácsolási munka ellátása kapcsán
- Tolmács(ok) kiválasztásának releváns szempontjai egy adott tolmácsolási feladat ellátása kapcsán
- Jelnyelvi tolmácsok (hazai és nemzetközi) szakmai szervezetei

13. tétel

Konszekutív és szimultán tolmácsolás jellemzői, alkalmazható tolmácsolási technikák

A “Jelnyelvi tolmácsolás elmélete” és “Jelnyelvi tolmácsolás gyakorlat” tantárgyak során szerzett ismeretei alapján:

- Mutassa be, hogy milyen szituációkban preferált a konszekutív tolmácsolás!
- Ismertesse a konszekutív tolmácsolás menetét, és annak során gyakran alkalmazott tolmácsolási technikákat!
- Ismertesse a szimultán tolmácsolás siket jelnyelvi tolmácsok munkájában jellemző helyzeteket! Váolja fel milyen együttműködési stratégiák segítik a siket jelnyelvi tolmácsot szimultán tolmácsolás során!
- Mutassa be a szimultán tolmácsolás menetét, és annak során gyakran alkalmazott technikákat!
- Hasonlítsa össze a szimultán és a konszekutív tolmácsolást, miben vannak egyik és másik nehézségei, alkalmazásának előnyei!
- Milyen helyzetekben alkalmaz tömörítést és milyen szempontok alapján tömörít?

14. tétel

Az alacsony nyelvi kompetenciájú személyek részére történő tolmácsolás

Mutassa be a “Tolmácsolás alacsony nyelvi kompetenciájú személyeknek” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Alacsony nyelvi kompetencia meghatározása, felismerése
- Alacsony nyelvi kompetencia okozta problémák jelnyelvi tolmácsolás során
- Kontaktusteremtés
- Kommunikációs mód kialakítása
- Kommunikációt kiegészítő lehetőségek
- Felkészülés alacsony nyelvi kompetenciájú személyekkel történő kommunikációra
- Tolmácsolás módja, alkalmazott technikák
- Kommunikációt segítő megoldások
- Lényegkiemelés, tömörítés
- Testbeszéd, mimika, rajz alkalmazása
- Indokolja meg a siket jelnyelvi tolmácsok alkalmazásának szükségességét ezen a területen!

15. tétel

A hatósági tolmácsolás

Mutassa be a “Közigazgatási, bírósági, rendőrségi tolmácsolás” és “Tolmácsolás az idegenrendészeti eljárásokban” tantárgyak során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Tolmácsok együttműködése a bilingvis hatósági (közigazgatási, rendőrségi, bírósági, idegenrendészeti) tolmácsolási helyzetekben
- Felkészülés a rendőrségi/bírósági/idegenrendészeti tolmácsolásra, prevenció technikák
- Hatósági tolmácsolás ellátásához szükséges speciális ismeretek
- Hatósági tolmácsolás során szem előtt tartandó speciális szempontok (lélektani, etikai, felelősségi szempontok)
- Hatósági tolmácsolás finanszírozása, adminisztratív teendők
- Milyen érveket tud felhozni a siket tolmácsok alkalmazásának szükségességére a rendőrségi, bírósági, idegenrendészeti tolmácsolási helyzetekben?

16. tétel

A médiatolmácsolás

Mutassa be a “Médiatolmácsolás” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- A színvonalas médiatolmácsolás feltételei, elvárt kompetenciák
- Mérlegelendő szempontok a tolmácsolás feladat vállalásakor
- A legjellemzőbben előforduló tolmácsolási szituációk a média területén
- Különbség fordítás és tolmácsolás között, jellemző médiatolmácsolási feladatok, melyekben egyiket vagy másikat célszerű alkalmazni
- Team munka a médiatolmácsolásban, siket tolmácsok alkalmazásának lehetőségei, feltételei a médiában
- Felkészülés, teendők a tolmácsolás előtt
- Képernyőkép megtervezésének szempontjai, technikai eszközök használata
- Az utólagos értékelés, ellenőrzés lehetséges módjai

17. tétel

Pódiumtolmácsolás

Mutassa be a “Konferencia tolmácsolás”, “Bevezetés a team-tolmácsolásba”, a “Team-tolmácsolás”, és “Színházi tolmácsolás / műfordítás” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Konferencia tolmácsolás sajátosságai
- Siket jelnyelvi tolmácsok alkalmazásának lehetőségei a konferencia-tolmácsolásban, együttműködési lehetőségek
- Team-tolmácsolás: felkészülés a konferencia tolmácsolásra, szervezési kérdések, munkaszervezés (nyelvek, irányok, elhelyezkedés, munkamegosztás), lehetséges együttműködési módok
- Konferenciaszervezők (technikusok stb.) és tolmácsok együttműködése
- Protokoll ismeretek
- Színházi tolmácsolásra való felkészülés és műfordítás során alkalmazott fordítási szempontok, technikák
- Siket jelnyelvi tolmácsok alkalmazásának lehetőségei a színházi tolmácsolásban, együttműködési lehetőségek jelnyelvi tolmácsokkal

18. tétel

Oktatási tolmácsoláshoz kapcsolódó alapismeretek

Mutassa be az “Oktatási tolmácsolás” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Oktatási tolmácsolás jogi szabályozása (tolmács igénybevételt megalapozó jogok, órakeretek stb.)
- Oktatási tolmácsolás sajátosságai
- Oktatási tolmácsolás tendenciái
- Oktatási tolmácsolás során alkalmazott technikák, tolmácsolási módok
- Oktatásban használt szakkifejezések jelei, jelalkotás
- Tolmácsok együttműködése
- Tanárokkal, oktatókkal való együttműködés
- Siket diák(ok)kal/ szülőkkel való együttműködés
- Szerepmodellek (etikai szempontú) értelmezése az oktatási tolmácsolásban
- Az egyes pontok bemutatásánál térjen ki a számonkérések szituációira is!
- Tapasztalatai alapján mik a siket jelnyelvi tolmácsok alkalmazásának lehetőségei az oktatás területén?

19. tétel

Team-tolmácsolás

Mutassa be a “Bevezetés a team-tolmácsolásba” és “Team-tolmácsolás gyakorlat” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Kooperációt igénylő feladatok a jelnyelvi tolmácsolásban (siket-siket jelnyelvi tolmácsok és siket-halló jelnyelvi tolmácsok csoportjai)
- Team ideális összetétele a feladat függvényében
- Különböző szerepek a csoporton belül, és az ezekkel járó feladatok, felelősségek. Kompetencia-határok.
- Együttműködési lehetőségek a szervezés, felkészülés, tolmácsolás/fordítás, elemzés, értékelés során
- Hosszútávon együttműködő teamek, összeszokottság, mint érték
- A képzés alatt milyen fordítási/tolmácsolási feladatokon dolgozott párban vagy teamben? Meséljen az együttműködés részleteiről! A feladatellátás egyes szakaszaiban milyen együttműködési módokat választottak? Esetleges konfliktusokat hogyan kezelték?

20. tétel

Az egészségügyi tolmácsolás

Mutassa be az “Egészségügyi tolmácsolás” tantárgy során szerzett ismereteit az alábbi témakörök alapján:

- Tolmácsok együttműködése a bilingvis egészségügyi tolmácsolási helyzetekben
- Felkészülés az egészségügyi tolmácsolásra, prevenciós technikák
- Egészségügyi tolmácsolás ellátásához szükséges speciális ismeretek
- Egészségügyi tolmácsolás során szem előtt tartandó speciális szempontok (betegjogi, lélektani, etikai, felelősségi szempontok)
- Érvek és ellenérvek a team-tolmácsolás alkalmazása kapcsán egészségügyi helyzetekben

